

עין משפט נר מצוה

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

מסורת הש"ס

(א) לקמן כ"ז ע"י (ע"פ)
(ב) דברים ו' א' (א) (שמות
כ"א) (ד) יצחק ג' א' (א)

הנהגות הגר"א

(א) ה"ח ד"ה פ"ד פ"י
נ"ב דעת ש"ס פ"ד פ"י

לעני רש"י

ט"ו י"א (ט"ו י"א)
נ"ב. שול"ח (שול"ח).
הגור.

רבינו חננאל

שלשה כגון שרופסות
על חצוי חצי נמצא
דמי לולב ג' חצאי כסף
שהוא כסף חצוי או
שליש מלגיו שהוא כסף
ושליש כסף ועלתו בחיוב.
ועבדן לתומא (א) מלכ.
במערבא אמרי עד שליש
משלו כלומר מותר הוא
להתנאות במצוה עד
שליש פקאן ואילו אם
מסיף יתר על שליש
מזה יחיד עושה כגון
הפסגה ע"י ומוסיף לו
יתר שפסגא חבנו ואין
הקב"ה מקפח שכור אלא
משלם לו גמולו. משל
הקב"ה שנאמר מלח זה
חונן כל פשוט הוא. ד"א
פקאן ואילו פשל הקב"ה
שאם בא להורר המצוה
ביתר משלש בדיקה (אני)
חייב כל זה מיגיע
שחייב לו קודמין להורר
מצוה אבל אם זימן לו
הקב"ה ממון שלא מיגיע
ובקש להורר המצוה ביותר
משלש והרשות בידו.
והמהדר המצוה משוכח
כדומתו בנר חנוכה (שבת
כ"א) והמהדרין נר לכל
אחד ואחד והמהדרין פן
המהדרין ובר: פירוש כל
שחבתי בשמירתו הכשורית
נכסיו חייב כל שחבתי
בשמירתו הכשורית נזק
ביד שור וכו' פסוק
לחורש שטות וקטן והיוק
חייב מה שאין בן באש.
ולר' יוחנן אפי' מסר
לחורש שטות וקטן שלהבת
והיוק פטור המוסר מאי
עומא צבתא וידהו גריס:
פ"י לנמוקי. יסר העפר
והקידו יפחת פ' הבור:
ח"ר חומר בשור (מבכור)
שושור משלם הכופר
ול' של עבד נגמר דמי
אסור בתנאה ודרכו לילך
ולהיוק מה שאין בן כבור.
חומר בבור (מבכור)
שושור תחילת עשייתו
לזק ומעור מתחילתו
מה שאין בן כבור.

(א) פ"י ג"ה ש"ס י"א פ"י
חז"ל שפסוק לקול.
(ב) פ"י נמוקי וסוף פסוק
ק.

שליש ביומו. שחייב אדם לבזבז במצות לולב או מצוה אחרת
שליש מה שיש לו: כשידור מלוא עד שלישי במלוא. שאם מלוא ב'
ספרי מורות לקנות ואחד הדור מחזירו יוסף שלישי הדמים וקטן
אם הדור דמיא (שבת דף קל"ג): זה א"ל ואלטו (שמות טו) התנחל ויחם

במצות עשה לך ספר מורה נהא
לולב נהא טלית נהא מצוה נהא:
שליש מלגיו. כגון אם הקטן נמכר
בששה יוסף שני דינרי דהיינו שלישי
מלגיו שלישי שנתון הדמים וקטן
אם הדור: או שלישי מלגיו. הדמים
יחלקו לשנים ויוסף חלק שלישי משלו
דהיינו אם קטן נמכר בששה יוסף
שליש דינרין וקטן אם הגדול
בששה: עד שלישי משלו. דהיינו
אומן שלישי שיוסף דהידור מלוא
משלו הוא שאינו נפרע לו כמיו
כדלמרון ה"ס (א) לשמות ולא הוי
ליטול שכר (ע"י דף ג'). מלגיו
ואילך. מה שיוסף דהידור יותר על
שליש יפרע לו הקב"ה כמיו:
מתני' שחבתי לשמור: הכשורי או
שנתמיינתי לשמור: הכשורי או
נזק. כלומר אם היוק הכשורי
ויומנתי אומן היוק שלישי שחבתי יפה
כן מלגיו. לשלש אחרינא הכשורי
אם נזק עליו להכשיר לתקן או
נזק כלומר חייב לי לשלם. מפי
מורי: הכשורי במקל נזק חסדי
במשלומי נר. ה"ל הכשורי לא
דמיא להכשורי קמא דהא ודאי ויומנתי
הוא כלומר אם ויומנתי את מקל נזק
אע"פ שלי ויומנתי כולו חבתי לשלם
אם נזק הכשור כל נזק כאלו ויומנתי
כולו ובגמרא (י) מפרש הכי דמי:
נכסים שאין בהם מעילה. כלומר
אם הזקיק נכסים שאין בהם מעילה
אזי חייב לשלם לכל אדם הזקיק נכסי
הקדש אינו חייב דנפקא לן כולהו
נזקין משור דע"ה: של בני ברים.
לאפקוי נכרי דליתו חייב בנזקין:
ונכסים המיומדין: שיש להם בעלים
לאפקוי דהפקר שאם הזקיק נכסים
דפקר פטור ובגמרא (יג) מפרש לה:
ובכל מקום. חס המזיק כמו שהיוק
נכסיו את נכסיו בני הכרית ואם
נכסיו המיומדין: חזק מרשות המיומדין
למזיק. שאם נכנס שורו של זקן
גרשות המזיק והיוק שור של מזיק
פטור דלמך ליה תורק כרשותי מאי
בעי: ורשום הניזק והמזיק. מפרש

בגמרא (ס) כשהיוק חס המזיק. הא דרשין ליה גריס פירקין (ד).
לאמרי קרן. וכשהיוק חס המזיק דרישא לא דרשין ליה דלאו יתירה
היא: ג' מה שאין בן באש. כדמפרש לקמן: גמלה. שאינו
בוערת אלא אם כן ליה אומה: שלשכס. שמסר (א) אור מלוצה להרש
דפטור בתמיה: וסאמר ריש לקיש. בהכונס כאן לדיר (לקמן ע'): לא
שנו. דהשולח הבעירה ביד חרש שטות וקטן דפטור מדני אדם:
אלא כששכר לו גמלה וליכא. אומה החרש: כרי הויאק. מבזרר
היוק לכל שהיא מומנת להיוק: כרי. מומן: שור דריכיה לנפוקי.
והוא ליה לאפקוי אדעמיה שאפילו אין החרש ממירו סופו להחיר
את עצמו הלכך שמירה רעושה היא ואפילו החירו חרש חייב
בעל השור: לנפוקי. לנפול הלכך שמירה רעה היא אפילו
גילהו חרש בעל הבור חייב לשלם שלא שמרו כדא"ל: מעמיה
עמיה ואלא. ומאי דליכא חרש לא רמיא עליה דבעל גמלה
לאפקוי אדעמיה: ולרבי יוחנן דאמר. בהכונס (ס) אפילו מסר
לו שלהבת פטור דהשחא מוקי להא דקמי' מה שאין בן באש בשור מותר ובור
גמלה מאי שג' כ"י: הס. גבי בעירה: נכסא דחרש קריס. אחזתו של חרש גרמה הכשור שהוא נעלה והולכה לגדש
הכל לא צבתא דחרש קריס שהשור הלך והיוק וכן הבור ולא על ידי חרש היוק: נכסא. אחזתו וכו' מלשון צבתא שקורין
ט"ו י"א (ש"ס). יחורו של חרש שנתייחד ונעלה. ולשון צבתא שולא"ש כדלמרון קמי' ויחור צבתא לחבור (ג'
דף כ"א). כופר. כמנעד שהמית בן חורין: אסור בהנאה. אם המית אדם כדמכר (שמות כ"א) ובעל השור נקי כאלה שאומר לחבירו פלוני
לא נקי מנכסיו ואין לו בן הנאה (לקמן מ"א). מה שאין בן כבור. שאין בעל הכור חייב בתשלומי מיתת אדם כדלמרון שור ולא אדם (לקמן מ"א):
מה

אולימא שלישי ביומו. שחייב אדם לבזבז במצות לולב או מצוה אחרת
שליש מה שיש לו: כשידור מלוא עד שלישי במלוא. שאם מלוא ב'
ספרי מורות לקנות ואחד הדור מחזירו יוסף שלישי הדמים וקטן
אם הדור דמיא (שבת דף קל"ג): זה א"ל ואלטו (שמות טו) התנחל ויחם

אולימא שלישי ביומו. שחייב אדם לבזבז במצות לולב או מצוה אחרת
שליש מה שיש לו: כשידור מלוא עד שלישי במלוא. שאם מלוא ב'
ספרי מורות לקנות ואחד הדור מחזירו יוסף שלישי הדמים וקטן
אם הדור דמיא (שבת דף קל"ג): זה א"ל ואלטו (שמות טו) התנחל ויחם

בגמרא (ס) כשהיוק חס המזיק. הא דרשין ליה גריס פירקין (ד).
לאמרי קרן. וכשהיוק חס המזיק דרישא לא דרשין ליה דלאו יתירה
היא: ג' מה שאין בן באש. כדמפרש לקמן: גמלה. שאינו
בוערת אלא אם כן ליה אומה: שלשכס. שמסר (א) אור מלוצה להרש
דפטור בתמיה: וסאמר ריש לקיש. בהכונס כאן לדיר (לקמן ע'): לא
שנו. דהשולח הבעירה ביד חרש שטות וקטן דפטור מדני אדם:
אלא כששכר לו גמלה וליכא. אומה החרש: כרי הויאק. מבזרר
היוק לכל שהיא מומנת להיוק: כרי. מומן: שור דריכיה לנפוקי.
והוא ליה לאפקוי אדעמיה שאפילו אין החרש ממירו סופו להחיר
את עצמו הלכך שמירה רעושה היא ואפילו החירו חרש חייב
בעל השור: לנפוקי. לנפול הלכך שמירה רעה היא אפילו
גילהו חרש בעל הבור חייב לשלם שלא שמרו כדא"ל: מעמיה
עמיה ואלא. ומאי דליכא חרש לא רמיא עליה דבעל גמלה
לאפקוי אדעמיה: ולרבי יוחנן דאמר. בהכונס (ס) אפילו מסר
לו שלהבת פטור דהשחא מוקי להא דקמי' מה שאין בן באש בשור מותר ובור
גמלה מאי שג' כ"י: הס. גבי בעירה: נכסא דחרש קריס. אחזתו של חרש גרמה הכשור שהוא נעלה והולכה לגדש
הכל לא צבתא דחרש קריס שהשור הלך והיוק וכן הבור ולא על ידי חרש היוק: נכסא. אחזתו וכו' מלשון צבתא שקורין
ט"ו י"א (ש"ס). יחורו של חרש שנתייחד ונעלה. ולשון צבתא שולא"ש כדלמרון קמי' ויחור צבתא לחבור (ג'
דף כ"א). כופר. כמנעד שהמית בן חורין: אסור בהנאה. אם המית אדם כדמכר (שמות כ"א) ובעל השור נקי כאלה שאומר לחבירו פלוני
לא נקי מנכסיו ואין לו בן הנאה (לקמן מ"א). מה שאין בן כבור. שאין בעל הכור חייב בתשלומי מיתת אדם כדלמרון שור ולא אדם (לקמן מ"א):
מה

אולימא שלישי ביומו. שחייב אדם לבזבז במצות לולב או מצוה אחרת
שליש מה שיש לו: כשידור מלוא עד שלישי במלוא. שאם מלוא ב'
ספרי מורות לקנות ואחד הדור מחזירו יוסף שלישי הדמים וקטן
אם הדור דמיא (שבת דף קל"ג): זה א"ל ואלטו (שמות טו) התנחל ויחם

אולימא שלישי ביומו. שחייב אדם לבזבז במצות לולב או מצוה אחרת
שליש מה שיש לו: כשידור מלוא עד שלישי במלוא. שאם מלוא ב'
ספרי מורות לקנות ואחד הדור מחזירו יוסף שלישי הדמים וקטן
אם הדור דמיא (שבת דף קל"ג): זה א"ל ואלטו (שמות טו) התנחל ויחם

אולימא שלישי ביומו. שחייב אדם לבזבז במצות לולב או מצוה אחרת
שליש מה שיש לו: כשידור מלוא עד שלישי במלוא. שאם מלוא ב'
ספרי מורות לקנות ואחד הדור מחזירו יוסף שלישי הדמים וקטן
אם הדור דמיא (שבת דף קל"ג): זה א"ל ואלטו (שמות טו) התנחל ויחם

אולימא שלישי ביומו. שחייב אדם לבזבז במצות לולב או מצוה אחרת
שליש מה שיש לו: כשידור מלוא עד שלישי במלוא. שאם מלוא ב'
ספרי מורות לקנות ואחד הדור מחזירו יוסף שלישי הדמים וקטן
אם הדור דמיא (שבת דף קל"ג): זה א"ל ואלטו (שמות טו) התנחל ויחם

אולימא שלישי ביומו. שחייב אדם לבזבז במצות לולב או מצוה אחרת
שליש מה שיש לו: כשידור מלוא עד שלישי במלוא. שאם מלוא ב'
ספרי מורות לקנות ואחד הדור מחזירו יוסף שלישי הדמים וקטן
אם הדור דמיא (שבת דף קל"ג): זה א"ל ואלטו (שמות טו) התנחל ויחם

אולימא שלישי ביומו. שחייב אדם לבזבז במצות לולב או מצוה אחרת
שליש מה שיש לו: כשידור מלוא עד שלישי במלוא. שאם מלוא ב'
ספרי מורות לקנות ואחד הדור מחזירו יוסף שלישי הדמים וקטן
אם הדור דמיא (שבת דף קל"ג): זה א"ל ואלטו (שמות טו) התנחל ויחם

אולימא שלישי ביומו. שחייב אדם לבזבז במצות לולב או מצוה אחרת
שליש מה שיש לו: כשידור מלוא עד שלישי במלוא. שאם מלוא ב'
ספרי מורות לקנות ואחד הדור מחזירו יוסף שלישי הדמים וקטן
אם הדור דמיא (שבת דף קל"ג): זה א"ל ואלטו (שמות טו) התנחל ויחם

אולימא שלישי ביומו. שחייב אדם לבזבז במצות לולב או מצוה אחרת
שליש מה שיש לו: כשידור מלוא עד שלישי במלוא. שאם מלוא ב'
ספרי מורות לקנות ואחד הדור מחזירו יוסף שלישי הדמים וקטן
אם הדור דמיא (שבת דף קל"ג): זה א"ל ואלטו (שמות טו) התנחל ויחם

אולימא שלישי ביומו. שחייב אדם לבזבז במצות לולב או מצוה אחרת
שליש מה שיש לו: כשידור מלוא עד שלישי במלוא. שאם מלוא ב'
ספרי מורות לקנות ואחד הדור מחזירו יוסף שלישי הדמים וקטן
אם הדור דמיא (שבת דף קל"ג): זה א"ל ואלטו (שמות טו) התנחל ויחם

אולימא שלישי ביומו. שחייב אדם לבזבז במצות לולב או מצוה אחרת
שליש מה שיש לו: כשידור מלוא עד שלישי במלוא. שאם מלוא ב'
ספרי מורות לקנות ואחד הדור מחזירו יוסף שלישי הדמים וקטן
אם הדור דמיא (שבת דף קל"ג): זה א"ל ואלטו (שמות טו) התנחל ויחם

אולימא שלישי ביומו. שחייב אדם לבזבז במצות לולב או מצוה אחרת
שליש מה שיש לו: כשידור מלוא עד שלישי במלוא. שאם מלוא ב'
ספרי מורות לקנות ואחד הדור מחזירו יוסף שלישי הדמים וקטן
אם הדור דמיא (שבת דף קל"ג): זה א"ל ואלטו (שמות טו) התנחל ויחם

